

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

בס"ד

אב תש"ף,
אוגוסט 2020

"זְכוּר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שָׁנוֹת דּוֹר וְדוֹר..."

(דברים, לב, ז)

חוזר המפמ"ר להיסטוריה חמ"ד (תשפ"א/1)

אל: מנהלים, רכזי היסטוריה, מחנכות ומחנכים להיסטוריה בחמ"ד,
מאת: בלהה גליקסברג, מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד

שלום רב!

לפניכם חוזר המפמ"ר תשפ"א/1 לעיונכם ולהיערכותכם המיטבית.

ברכת הצלחה בעז"ה לכולנו.

בטוחני שבכוחות משותפים וכשטובת התלמידים לנגד עינינו, נשכיל בעז"ה לצעוד יחדיו לקידום לימודי היסטוריה בחמ"ד מתוך שמחת יצירה והתחדשות.

את שנת הלימודים תש"ף סיימנו לא מזמן מתוך התגייסות ומאמץ לייצר ולקדם, ללא התראה מוקדמת, מהלך של למידה מרחוק והתמודדות עם מציאות משתנה בצל הקורונה. ברצוני להביע שוב את הוקרתי הרבה לכולכם על העבודה המאומצת, ההתגייסות, היצירתיות והנכונות הרבה שהפגנתם תוך כדי תנועה, במאמץ לייצר עבור התלמידים 'שגרת למידה' בנסיבות המורכבות.

כעת כשאנו בפתחה של שנת הלימודים תשפ"א, אנו מודעים לכך שמה שהיה כרוך במאמץ של סיום שנה, הופך להיות כנראה אתגר שיהיה פרוס על פני השנה כולה, וכולנו מגיעים לשנת הלימודים החדשה בתחושה של אי וודאות ביחס לרצף השנה והאתגרים שילוו אותנו במהלכה.

סביר מאוד ששגרת הלמידה המסורתית שלנו תופר כנראה במהלך השנה, ונידרש כולנו להגמיש את עבודתנו ולהמשיך להיות יצירתיים בתהליכי ההוראה והלמידה שנקיים. המאמץ גדול עוד יותר לאור העובדה כי עלינו ללמד לאורך השנה כולה ולהיערך לתהליכי היבחנות שיהיו כולם מבוססים, כפי הנראה, על עבודה עם התלמידים מקרוב ומרחוק גם יחד. הלמידה וההיבחנות כרוכים שניהם בתכנון מחודש ומותאם למצב בו אנו פועלים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

על מנת לסייע לכם בהגמשת העבודה, מופיע במסמך זה, בנוסף לכל ההודעות והעדכונים, גם מיקוד למידה שנכתב עבור כל שכבות הגיל ולכל שאלוני הבגרות.

שימו לב! בחטיבה העליונה, מיקוד הלמידה הוא גם מיקוד הבחינה. התוכן הנלמד יהיה במקביל גם התוכן עליו ייבחנו התלמידים, בין אם בהערכה פנימית ובין אם בהערכה חיצונית.

על מנת להיערך לעבודה היברידית של למידה פנים אל פנים ולמידה מרחוק, מופיע במסמך זה קישור למארו הלמידה הדינמי לחט"ב ולחט"ע.

במארו הצעות למערכי שיעור היברידיים הלוקחים בחשבון שינויים שיידרשו בהתאם למציאות של מעבר מלמידה פנים אל פנים ללמידה מרחוק וחזרה.

צוות ההדרכה ואנוכי נשמח לסייע בכל שאלה.

בברכת הצלחה ובהערכה רבה

בלהה גליקסברג

מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

1. לימודי היסטוריה בכיתה ו' ובחט"ב:

החל משנה"ל תשפ"א יחולו שינויים בתכנית הלימודים של כיתה ו' ולאחר מכן בכיתות חט"ב (כיתות ז'-ח').
החל משנה זו אנו משיקים תכנית לימודים חדשה לכיתות ו'-ז'-ח' שתיכנס למערכת בצורה מדורגת.

המעבר לתכנית הלימודים החדשה יתקיים בשנה"ל תשפ"א בכיתות ו' בלבד.

להלן קישור למסמך המלא של תכנית הלימודים החדשה - לעיונכם: [תכנית לימודים חדשה לכיתות ו-ח](#).

בכיתות ז'-ח', ממשיכים ללמד את התכנית הקיימת ולעשות שימוש בספרי 'מדור לדור' חלקים ב'-ג'.

המורים המעוניינים בכך יוכלו כבר בשנה"ל תשפ"א ללמד בכיתות ז'-ח' את התוכנית החדשה בשלמותה או בחלקה ולהיעזר ביחידות ההוראה המקוונות (שיפורטו בהמשך החוזר).

להלן קישור לתכ"ל הקיימת: [תכ"ל חט"ב נוכחית](#).

[להלן קישור לסרטון על תכנית הלימודים החדשה - יש ללחוץ](#)

לוח הזמנים להטמעת תכנית הלימודים החדשה:

שנה"ל תשפ"א:

הכיתה	תכנית לימודים	ספרי לימוד וחומרי הוראה
כיתה ו'	תכנית לימודים חדשה	ספר לימוד חדש בהוצאת מכון הר ברכה – 'המאבק על הרוח'. הודעה על אפשרויות הרכישה התפרסמו ע"י הוצאת מכון הר ברכה.
כיתות ז'-ח'	תכנית הלימודים הקיימת רשות – תכנית הלימודים החדשה	הספרים 'מדור לדור' – כרכים ב'-ג' בשילוב יחידות הוראה מקוונות בנושאים המתאימים

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

כיתה ט'	תכנית הלימודים הקיימת	ספרי לימוד הקיימים בשילוב יחידות הוראה מקוונות
---------	-----------------------	--

שנה"ל תשפ"ב:

הכיתה	תכנית לימודים	ספרי לימוד וחומרי הוראה
כיתה ז'-ח'	תכנית לימודים חדשה	ספרי לימוד חדשים בהוצאת מכון הר ברכה בשילוב יחידות הוראה מקוונות

מיקודי למידה:

בהמשך לדברי הפתיחה בחוזר, להלן **מיקודי למידה לכיתה ו' ולכיתות חט"ב.**
מיקוד הלמידה כולל את נושאי התוכן ואת המיומנויות ההכרחיות ללמידה בהתחשב בנסיבות הזמן.

מיקוד למידה לכיתה ו': **כיתה ו' - יש ללחוץ**

מיקוד למידה לכיתה ז'-ח'-ט': **כיתות ז'-ט' - יש ללחוץ**

שימו לב! להלן קישור ל**מארג למידה דינמי** הכולל קישורים לחומרי לימוד לכיתות חט"ב.
מארג הלמידה הדינמי מתעדכן כל העת ונוספים לו חומרי לימוד חדשים:

מארג למידה דינמי - יש ללחוץ

יחידות הוראה מקוונות למורים:

אנו שמחים לעדכן אתכם כי לקראת שנת הלימודים תשפ"א הכנו עבורכם מערך חדש ואיכותי של **יחידות הוראה מקוונות ולצידן מחולל הוראה המשלים את מהלך תיק מורה ומלווה את לימודי התוכן מכתה ז' עד כיתה ט' (כולל).**

תחום הדעת שלנו הוא מבין הראשונים בהם יוצאות לדרך יחידות ההוראה, וכפי שכבר הודעתי, הראשונות יעלו לאוויר במחצית אוגוסט.

יחידות ההוראה יושבות על גבי פלטפורמה דיגיטלית חדשנית, ובנויות על פי נושאי תוכנית הלימודים.

כל יחידת הוראה כוללת סדרה של כחמישה שיעורים הבנויים סביב **רעיון גדול מרכז.**

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

מורים ומדריכים מומחים בתחום הדעת בונים את היחידות המציעות פרטי הוראה לכל שיעור, הנותנים רעיונות והשראה להוראה מעשירה. בכל פריט הוראה מוטמעות מיומנויות מרכזיות שאנו מבקשים להקנות לתלמידים, ערכים שהלימוד מזמן עיסוק בהם והצעות לפרקטיקות מגוונות להוראה.

אתם מוזמנים לבחור בין הפריטים, לפי [שיקול דעתכם](#), את המתאימים ביותר לתלמידים. אלא שלא הסתפקנו בכך, לצד יחידות ההוראה יעמוד לרשותכם **מחולל הוראה**, אליו תוכלו לגרור את הפריטים שבחרתם, לערוך אותם ולהפוך אותם לשיעורים מסוגים שונים: פנים אל פנים, ושיעורים מקוונים ללמידה מרחוק סינכרונית וא-סינכרונית. את השיעורים שהכנתם תוכלו לשמור בסביבה אישית שלכם ולחזור אליהם בכל עת. יחידות ההוראה הראשונות עולות בתחומי היסטוריה, ספרות, אנגלית, מדעים וגיאוגרפיה. אנו מקווים כי יחידות ההוראה יסייעו לכם בתכנון הוראה מיטבית, יקדמו הטמעת מיומנויות וערכים בהוראה ויתנו למורים כלים נוספים לפיתוח והתקדמות.

במהלך השנה הקרובה, יצאו מידי חודש יחידות נוספות עד להשלמת כל תכנית הלימודים. בכל שלבי הפיתוח, נשמח לקבל מכם תגובות, הצעות והערות על מנת לשפר ולטייב את היחידות הבאות שאנו מפתחים.

אנו מקווים כי יחידות ההוראה יסייעו לכולם לקדם את הלמידה במיוחד בזמנים המאתגרים לקראתם אנו הולכים.

למורי כיתות ז'-ח': יחידות ההוראה המקוונות מבוססות על תכנית הלימודים החדשה.

למורי כיתות ט': יחידות ההוראה המקוונות מבוססות על תכנית הלימודים הקיימת (שהתחילה להילמד בשנה"ל תשע"ג).

להלן קישור לתכ"ל כיתה ט' :

[ימי הבית השני](#)

[ימי הביניים](#)

שימו לב! כפי שנכתב קודם, למרות שתכנית הלימודים החדשה לא תחול בשנה"ל תשפ"א על כיתות ז'-ח' ויימשך השימוש בספרי 'מדור לדור' ב'-ג', ניתן לייצר שילוב ביניים בשנה זו וללמד נושאים בתכנית הלימודים הישנה החופפים לנושאים בתכנית הלימודים החדשה בעזרת יחידות ההוראה המקוונות.

מורים המעוניינים להתחיל ללמד את תכנית הלימודים החדשה בשלמותה בכיתות ז'-ח', גם בהיעדרם של ספרי לימוד, יכולים לעשות זאת ולהיעזר ביחידות ההוראה המקוונות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

ספרי הלימוד המאושרים לכיתות ו'-ט':

כיתה ו' – המאבק על הרוח, הוצאת מכון הר ברכה (ספר לימוד חדש!)
כיתה ז' – מדור לדור ב'
כיתה ח' – מדור לדור ג'
כיתה ט' – תקופת הבית השני, לילך
ואלה תולדות – ימי הבית השני ותקופת המשנה והתלמוד, מט"ח
ואלה תולדות – היהודים בימי הביניים בעולם הנוצרי ובעולם המוסלמי, מט"ח

2. לימודי היסטוריה בחטיבה העליונה:

בהמשך לדברי הפתיחה בחוזר, להלן מיקודי למידה והיבחנות (פנימית או חיצונית) לכיתות החט"ע:
מיקוד למידה לשאלון 29281: מיקוד - מעודכן תשפ"א

מיקוד למידה לכיתות י"א-י"ג – עולים חדשים – שאלון 29284: מיקוד עולים חדשים - מעודכן תשפ"א
מיקוד למידה לשאלון ה-30% 29282: מיקוד 30% - 29282
מיקוד למידה לשאלון 30% - עולים חדשים – 29272: מיקוד 30% - 29272

שימו לב!

להלן קישור ל'מארג למידה דינמי' הכולל קישורים לחומרי לימוד לכיתות חט"ע.
מארג הלמידה הדינמי מתעדכן כל העת ונוספים לו חומרי לימוד חדשים, כולל מערכי שיעור היברידיים ועוד:
מארג למידה דינמי - יש ללחוץ

מומלץ לעיין גם בתכנית הלימודים בגרסתה המלאה:

תכנית לימודים מלאה

ספרי הלימוד המאושרים לחט"ע:

ואלה תולדות – מסורת ומודרנה – בהוצאת מט"ח
מסורת ומהפכות – בהוצאת מכון הר ברכה
חורבן וגבורה – בהוצאת מכון הר ברכה
השיבה לציון – בהוצאת מכון הר ברכה

שימו לב! כל מי שעושה שימוש במיקודיות עושה זאת על אחריותו בלבד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

חלופות בהערכה (30%) :

להלן קישורים למסמכי החלופות בהערכה המותאמים לשנה"ל תשפ"א :

1. מטלת הביצוע 'חמ"ד ועד' : חמ"ד ועד - תשפ"א

2. עבודת החקר – 'חקר קהילה' : חקר קהילות - תשפ"א

3. תכנית תמ"ר¹ :

תכנית תמ"ר מאפשרת לבתי ספר המעוניינים בכך, להמיר את בחינת הבגרות בשתי יחידות החובה בהיסטוריה, בלימוד על דרך החקר.

ליבה של תכנית החקר הוא להפוך את התלמיד מ"לומד היסטוריה" להיסטוריון בעצמו, זאת הן על ידי הקניית **מיומנויות חקר** והתנסות בכתיבת **תלקיט-חקר** או **עבודת חקר**.

התלמידים לומדים תכנית לימודים מצומצמת תוך הדגשת ההיבט המחקרי. התהליך מלווה בהנחיה צמודה של מורה הכיתה במהלך השיעורים. התכנית מיועדת למורים בעלי מוטיבציה לסחוף את תלמידיהם אל תוך מסע של חקר, על האתגרים הכרוכים בו ועל הרווחים החשובים הטמונים בו.

להלן קישור למסמך 'אבני הדרך' : מסמך אבני דרך - מעודכן לתשפ"א

בכל שאלה ניתן לפנות אל המדריכה הארצית רחלי שיינר בדוא"ל : rachelish161@gmail.com

4. יחידות ההגבר :

בתי ספר שבהם קיימת מגמת היסטוריה או תיפתח בהם השנה מגמה חדשה מתבקשים לדווח על כך בטופס הבא : דיווח על יחידות ההגבר.

יש לשלוח את הטופס עד יום חמישי, כ"ז בתשרי תשפ"א, 14.10.2020.

להלן קישור לאתר המפמ"ר. חשוב להיכנס אל הקישור ולקרוא היטב את ההנחיות והעדכונים :

אתר המפמ"ר - יחידות ההגבר

שימו לב :

א. ללוח הזמנים המעודכן לשנת תשפ"א.

ב. ללמד ביחידות רביעית וחמישית על פי מסמך ההלימה של היסטוריה חמ"ד - סמל שאלון 29381.

ג. עקב המצב המיוחד בו אנו שרויים יש להכין מחדש את התכנון השנתי לשנה זו, ולהיערך ללמידה היברידית.

¹ ותוכנית 'חלוצי הערכה'.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

בהמשך לדברי הפתיחה בחוזר, להלן מיקוד למידה והיבחות ביחידות ההגבר:

[מיקוד הגבר - יש לחנך](#)

בכל שאלה ניתן לפנות אל המדריכה הארצית אבישג פרידמן בדוא"ל: avishagfridman@gmail.com.

5. עבודות גמר:

תלמידים המעוניינים להרחיב את ידיעותיהם בנושאים מגוונים בהיסטוריה, אשר לא נלמדים בתוכנית הלימודים, ולפתח מיומנויות חקר ברמה גבוהה, מוזמנים לכתוב עבודת גמר בנושא שיבחרו. זו הזדמנות עבור התלמידים המעוניינים בכך לחקור נושא מרתק ולהכיר את עולם המחקר. על בית-הספר לסייע לתלמיד במציאת מנחה אקדמי, בליווי העבודה וטיפול בהגשת הצעת המחקר והעבודה הסופית לשיפוט.

עבודת גמר מזכה את התלמיד ב-5 יח"ל בבגרות, ובנוסף במעמד הרישום לאוניברסיטאות.

כל הפרטים [בקישור](#).

בכל שאלה ניתן לפנות אל המדריך ד"ר מאיר בן-שחר בדוא"ל: meir.bsr@gmail.com

שימו לב! ניתן לכתוב עבודת-גמר במסלול תכנית אידיאה. מרכז מדעני העתיד מפעיל בשיתוף עם משרד החינוך - האגף למחוננים ומצטיינים מספר תכניות למצטיינים: תכנית אודיסאה ותוכנית אלפא למצטיינים בתחומי המדעים ותכנית אידיאה לתלמידים מחוננים ומצטיינים, המגלים עניין וסקרנות בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות. התכנית מעניקה חשיפה לעשייה אקדמית-מחקרית ברמה גבוהה, להתנסות ביישום מיומנויות חקר, לפיתוח חשיבה ביקורתית, לקריאה וכתובה ברמה גבוהה ולהבנת מורכבותם של תהליכים היסטוריים-חברתיים, פוליטיים, כלכליים ותרבותיים.

במסגרת התכנית התלמידים כותבים עבודת מחקר בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות בליווי אישי של מומחה מן האקדמיה. עבודת המחקר מוכרת על ידי משרד החינוך כעבודת גמר ברמה מוגברת (5 יחידות לימוד). כתיבת עבודת המחקר היא הזדמנות להעצמה ולהתפתחות אישית בתהליך מאתגר וארוך טווח. תלמיד העושה עבודת גמר בלתי צמודה בהיסטוריה וניגש לבחינת בגרות ב-5 יח"ל בהיסטוריה זוכה ל – 10 יח"ל (5 יח"ל בבחינת הבגרות ועוד 5 יח"ל על העבודה).

אם ירצה שהעבודה תהיה צמודה, ילמד 5 יח"ל היסטוריה בבית הספר, יעמוד במטלות בית הספר ויהיה פטור מבחינת בגרות וזוכה ל – 5 יח"ל על כתיבת עבודת הגמר הצמודה. אנו מבקשים מכם להציג בפני התלמידים המצטיינים את האפשרות לפנות ללימודי הגבר ולשלב בהם הצטרפות לתוכנית אידיאה.

למי מיועדת התכנית? תכנית אידיאה מיועדת לתלמידים מחוננים ומצטיינים.

ההשתתפות בתוכנית היא במהלך הלימודים בכיתות י-י"א.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

ההרשמה נעשית כאשר התלמיד לומד בכיתה ט'.

מידע נוסף על התכנית ואופן המיון אליה, ניתן למצוא באתר מרכז מדעני העתיד: www.madaney.net. לסרטון על התוכנית: [סרטון - אידיאה](#)

6. פיתוח מקצועי – תשפ"א:

בשנה"ל תשפ"א, יתקיימו על פי המתוכנן, השתלמויות, כנסים וימי עיון. חשוב מאוד שכל מורה ישתלב באחת ההשתלמויות לפי צרכיו הפדגוגיים. להלן המתווה המתוכנן לשנה הקרובה. פירוט מסגרות הפיתוח המקצועי יפורסמו בקרוב:

[מתווה - תשפ"א](#)

7. צוות ההדרכה בהיסטוריה – תשפ"א:

[מיפוי הדרכה תשפ"א - יש ללחוץ](#)

בברכת הצלחה

באה

העתקים:

גב' שושנה נגר, מ"מ ראש מנהל החמ"ד

ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית

גב' דליה פניג, סגנית יו"ר המזה"פ ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

גב' אלירז קראוס, מנהלת אגף חברה ורוח, מזה"פ

מחמ"דים

מפקחים ע"ס חמ"ד